

Ekomska pozicija Bosne i Hercegovine

EURELSMED Podrška Europske unije institucionalnom lokalnog ekonomskog razvoja i razvoja malog i srednjeg

U BiH strategije razvoja ne

U BiH ne postoji državna strategija razvoja malog i srednjeg poduzetništva (MSP), nemamo agenciju niti zakon za MSP na državnoj razini ili zakon o regionalnom razvoju, a ne postoji ni strategije o inovacijama i konkurentnosti

• Piše: Predrag Zvijerac
• dogadjaji@dnevni-list.ba

skim i profesionalnim publikacijama.

Projekt "Podrška Europske unije institucionalnom jačanju kapaciteta regionalnog i lokalnog ekonomskog razvoja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva - EURELSMED vrijedan je 2,4 milijuna eura.

Korupcija i birokracija

David Miller ključni je ekspert i vođa projektnog tima. Radi više od 30 godina kao specijalist za ekonomski razvoj. Nakon pozicije sveučilišnog predavača i istraživača, prešao je na visoke upravne pozicije u brojnim institucijama vlade na središnjoj i lokalnoj razini i regionalnim razvojnim agencijama diljem Velike Britanije uključujući onu Direktora Savjetovanja i ekonomskog razvoja u Enterprise Plc, jednoj od najvećih i najinovativnijih razvojnih agencija u Evropi, a također je bio zamjenik direktora državnog Centra za lokalne ekonomske strategije. Od 1994. Miller radio je na brojnim međunarodnim projektima ekonomskog razvoja kao vođa projektnog tima, direktor projekta i konsultant u mnogim tranzicijskim i ekonomijama u razvoju u središnjoj i istočnoj Europi, Balkanu i Bliskom Istoku. Doprinoje radu na brojnim knjigama i objavio više od 50 članaka o praksi i politikama regionalnog i lokalnog ekonomskog razvoja, podršci poslovanju te inovativnosti u akadem-

govoreći na osnovu ovoga bogatog iskustva David Miller naglašava kako su mala i srednja poduzeća kralježnica razvoja u većini zemalja, dok je u Bosni i Hercegovini okvir za njihov razvoj veoma ograničen.

"U BiH ne postoji državna strategija razvoja malog i srednjeg poduzetništva, nemamo agenciju za malo i srednje poduzetništvo na državnoj razini, pa čak ni zakon o malom i srednjem poduzetništvu ili zakon o regionalnom razvoju. Također, ne postoje ni strategije o inovacijama i konkurentnosti. Čak i ako se BiH usporedi sa susjednim zemljama, nije u dobrom položaju", upozorava Miller. On podsjeća kako je bruto društveni proizvod u BiH samo oko 30 posto prosjeka EU i ključni je izazov učiniti zemlju konkurentnom jer smo ma 102. mjestu od 139 zemalja prema indeksu globalne konkurenčnosti, a prema analizi Svjetske banke BiH tek na 116. mjestu, među 183 zemlje svijeta po jednostavnosti poslovanja.

Projekt EURELSMED ne bavi se problemima koje korupcija i golema birokracija stvaraju razvoju malog i srednjeg poduzetništva, no Miller ukazuje na jednu drugu važnu činjenicu.

"Mora se promijeniti mentalitet ljudi i moramo svi zajedno dati građanima pravu informaciju o tome odakle dolaze poslovi, budući

Izgradnja kapaciteta za regionalni razvoj

Prva komponenta regionalnog razvoja treba osigurati kontinuiranu podršku izgradnji kapaciteta pet regionalnih razvojnih agencija jačanjem njihove sposobnosti da upravljaju regionalnim sredstvima, pristupaju fondovima EU-a i drugim fondovima, razvijaju i upravljaju infrastrukturom poslovne podrške, privlače strane investitore, nadgledaju utjecaj regionalnog razvoja, povećavaju vlastiti kapacitet da bi pružili podršku općinama i da ubuduće budu priznate u BiH i od strane lokalnih, regionalnih, državnih i međunarodnih organizacija i institucija te podrška i izgradnja kapaciteta općina.

da ljudi općenito još misle da samo velike kompanije donose poslove, što više nije slučaj. A svijest o tome pomoći će ljudima da shvate što je poduzetnik", ističe Miller i naglašava kako je sama korupcija u velikoj mjeri pitanje mentaliteta što je najteže promijeniti.

Novac je tu, treba ga uzeti

Jedan od ciljeva projekta EURELSMED je raditi sa svim organizacijama predviđenim za pružanje pomoći te pored pet regionalnih

razvojnih agencija u BiH projekt proširen na rad s lokalnim agencijama.

"U razdoblju koje je pred nama će se organizirati obuka za kadrove iz svih općina u BiH, koja će omogućiti da općinski službenici i uposlenici steknu znanje i praktične vještine potrebne za uspješnu identifikaciju projekata, njihov razvoj i implementaciju", nавajao je Miller. Također će se raditi na podizanju svijesti o sredstvima Europske unije za konkurentnost i inovacije.

Od 320 milijuna eura dostupnih putem IPA programa Europske unije iskoristili smo samo 30 posto novčanih sredstava ili 96 milijuna eura

ine

u jačanju kapaciteta regionalnog i
eg poduzetništva

egija postoji

Maja Pirolić
David Miller

Nekonkurentna i komplikirana zemlja

Glavni izazov za BiH je konkurenčnost. BiH je najmanje konkurenčna u regiji i među tranzicijskim ekonomijama jugoistočne Europe - i nalazimo se na 102. mjestu od 139 zemalja prema indeksu globalne konkurenčnosti. Prema analizi koju je provela Svjetska banka o poslovanju poduzeća za 2010. BiH je po jednostavnosti poslovanja na 116. mjestu od 183 zemlje.

Radi se o milijardama eura koje su na raspaganju svake godine, a BiH bi mogla postati kandidat za ova sredstva. Zato se za studeni i prosinac planira deset seminara koji će se usredotočiti na podizanje svijesti i poboljšanje znanja o ovim fondovima Europske unije, na kojima će sudjelovati oko 300 ljudi iz državne, regionalne i lokalne uprave te lokalnih i regionalnih razvojnih agencija i kompanija.

"Uspostaviti će se i vaučer shema za srednje i malo poduzetništvo. Prijedlozi za razvoj i provedbu vaučer programa za srednje i malo poduzetništvo pripremljeni su za diskusiju s potencijalnim donatorima. Inicijalni pilot projekt predložen je za 2011./2012., što bi zahtijevalo pola milijuna eura. Ovaj program trebao bi poslužiti za reviziju 185 kompanija, 175 konzultantskih kuća te obuku i radionice za 350 poduzetnika i menadžera", ističe Miller.

Pilot program treba pružiti iskustva za ostvarivanje puno značajnog programa od 2012. godine nadalje, vjerojatno s potrebnom finansiranja od više od

Trogodišnji projekt EURELSMED vrijedan je 2,4 milijuna eura, počeo je u rujnu prošle godine, a nudi podršku, savjetovanje i obuku za regionalne i lokalne razvojne agencije diljem BiH

pet milijuna eura, koji bi bio primjenljiv na cijelu BiH.

MSP - nositelji razvoja

Inače, projekt "Podrška EU institucionalnom jačanju kapaciteta regionalnog i lokalnog ekonomskog razvoja i razvoja malog i srednjeg poduzetništva - EURELSMED" jedan je od tri projekta koji implementira konzultantska kuća WYG International. Cilj ovog trogodišnjeg projekta vrijednog 2,4 milijuna dolara je osigurati konzultantsku podršku i obuku regionalnim i lokalnim razvojnim organizacijama diljem BiH, te im pomoći u razvoju i upravljanju infrastrukturom za poslovnu podršku. Kroz ovaj projekt radi se i na povećanju kapaciteta općina kako bi mogle implementirati razvojne projekte. Projekt je svojevrsna nadogradnja ranijih projektnih aktivnosti u ovom segmentu i radi se usporedo s drugim projektima Europske unije u području lokalnog i regionalnog ekonomskog razvoja.

Osnovni zadatak je jačanje kapaciteta lokalnih vlasti i podrška u razvoju malim i srednjim poduzetnicima koji će u budućnosti biti nositelji ekonomskog razvoja lokalnih zajednica.

Za razdoblje od listopada ove do srpnja sljedeće godine planirana je podrška kroz jačanje kapaciteta općina - program obuke za uposlenike svih općina u BiH. Održat će se 25 četverodnevnih

Bosna i Hercegovina je primila više donatorske pomoći po glavi stanovnika nego Afganistan

Franjo Topić

počasni predsjednik Paneuropske unije BiH

Ne birajte one koji su protiv EU i NATO-a

Nisam od onih koji prebacuju probleme na druge. No, postalo je pomalo zamorno da nam međunarodna zajednica ponavlja da se mi sami, odnosno političari, oni koji odlučuju, trebaju dogovoriti. To nije moguće. Nije se moguće na osnovu Dayton dogovoriti. To je ovih 15 godina i pokazalo, kazao je Franjo Topić, počasni predsjednik Paneuropske unije BiH.

Gradani biraju

Topić je govoreći u Medugorju, gdje se protekli vikend održala međunarodna konferencija pod nazivom "Jugoistočna Europa pred vratima Europske unije - Izazovi za Bosnu i Hercegovinu" na kojoj se kroz tri panela o razmatra ekonomski, politički i kulturni aspektu priključivanja Europskoj uniji, naglasio kako je odgovornost prije svega na domaćim dužnosnicima, ali i na međunarodnoj zajednici. Topić smatra kako je međunarodna zajednica bila ključni projektant ovog projekta koji se zove "daytonска BiH" i da zato ima svu odgovornost. "Mislim da bi bilo dobro da Bosnu i Hercegovinu Europska unija 'uzme' ovakvu kakva ona je već

2014. godine. Kako do sada stvari stoje, naši se političari naprsto neće, a najčešće ne žele dogovoriti. Kad dodemo u Europsku uniju onda ćemo se morati ponašati po pravilima EU, što je jako važno, jer po mom sudu nije moguć mir u Evropi bez mirne BiH", ocjenio je Topić. Govoreći kao počasni predsjednik Paneuropske unije BiH Topić se osvrnuo i na predstojeće izbore i poručio građanima da ne biraju one koji su protiv ulaska u Europsku uniju i NATO.

"Apeliram da BiH što prije uđe u NATO, jer barem ćemo biti sigurni da neće biti novoga rata, a sve ostalo je onda manje važno", naglasio je Topić.

Antieuropsko ponašanje

Da se domaći političari ponašaju antieuropski te da su zainteresirani za minorne i nedovoljne reforme, smatra većina sudionika ove konferencije "Nitko ne želi imati 'crnu rupu' na Balkanu", naglasio je Valentin Inzko, visoki predstavnik i specijalni izaslanik EU-a u BiH. Političarima je poručio da moraju početi slušati narod "kako bismo izšli iz slijepih ulice u koju je BiH ušla". Ponovio je kako 3. listopada naši građani imaju u svojim rukama "boniske ovlasti" te da mogu smijeniti političare i promijeniti stanje, te izabratи one koji će ovu zemlju povući prema Europskoj uniji. "Građani trebaju izabrati lude koji istinski, a ne samo deklativno, vjeruju u Europu, jer se u protivnom ne mogu očekivati pozitivni pomaci. Mora se raditi na reformama te pronaći prave glasnogovornike ove zemlje", kazao je između ostalog visoki predstavnik i specijalni izaslanik EU-a u BiH. Nevenka Savić, Direktorica Direkcije za europske integracije BiH, podsjetila je da je 2003., u Solunu potvrđena perspektiva članstva u EU za zemlje jugoistočne Europe, da se zemlje naše regije približavaju vratima ove zajednice te kako je proces stabilizacije i pridruživanja okvir za njihov put sve do pristupanja. Savić je ocijenila kako su izazovi na ovom putu veliki i iskustva pokazuju kako o tome treba otvoreno razgovarati.

P. Zvijerac

Ima li pravog i punog političkog konsenzusa političkih elita?

EU i NATO nisu teme za dnevnu politiku

Miloš Šolaja

SARAJEVO - Istaknuti domaći i međunarodni eksperti iz oblasti euroatlantskih integracija, regionalne suradnje i sigurnosnih politika smatraju da su uzroci zastoja procesa ovih integracija u BiH prije svega političke prirode.

"Mora se prestati zloupotrebljavanju ova pitanja u dnevopolitičke svrhe. To se mora promijeniti i sve resurse u zemlji moramo usmjeriti k ispunjanju obveza na putu prilagođavanja euroatlantskim integracijama", upozorio je glavni tajnik Centra za sigurnosne studije Denis Hadžović.

Dostizanje standarda

Miloš Šolaja, direktor Centra za međunarodne odnose iz Banje Luke upozorava kako je u situaciji finansijske i ekonomiske krize i zamora proširenja nužno sve snage u BiH angažirati kako bi se što lakše stiglo do zacrtanih ciljeva.

"U našoj zemlji nema pravog i punog političkog konsenzusa između političkih elita i stanovnika BiH o tome kojim putem ići prema NATO-u i EU. BiH se tako pokazuje kao nesigurna zemlja, koja ne stječe kredibilitet kod partnera na ovom putu", istaknuo je Šolaja.

BiH je dobila "uvjetovanu" pozivnicu za Akcijski program za članstvo u NATO-u (MAP) jer se vjeruje kako je u procesu reformi obrambenih struktura mnogo urađeno. Ostaje pitanje 69 "perspektivnih" objekata koji trebaju biti uknjiženi na državu. S druge strane, ispunjavanjem uvjeta za viznu liberalizaciju naša je zemlja uradila ujedno i jedan veliki posao što se tiče integracija u Sjevernoatlantski savez. Ipak, ispriječila su se neriješena politička pitanja u zemlji. Denis Hadžović tako

ocjenjuje kako postoje određeni standardi kojih se pridržavaju u Evropskoj uniji te to svi naglašavaju. "U Evropskoj uniji i NATO-u svi žele vidjeti jedan institucionalni i politički pomak u BiH, kojega, nažalost, nema. Oni čekaju pogotovu tu političku stabilnost koja je neophodna za aktivnu participaciju i pripremu za punopravno članstvo", naglašava Hadžović.

Preuzimanje odgovornosti
Rješavanje političko-institucionalnih pitanja u BiH smatra se jednim od preduvjeta za daljnji napredak u pravcu Evropske. Nastojanja SAD-a i Evropske unije da poli-

Pitanja korupcije i organiziranog kriminala predstavljaju jednu od najvećih sigurnosnih prijetnji svim zemljama u regiji

tičke vođe u BiH potaknu na neophodni dogovor o političko-institucionalnim promjenama je, blago rečeno, nedovoljno uspešna. Šolaja ističe kako samo osloncem na domaće institucije, domaće političare i samo osluncem na političke elite domaće, koje mogu odrediti koncept i političku strategiju, možemo doći do načina na koji ćemo stići u Evropsku uniju.

"To je jako dug proces koji traži mnogo odričanja, mnogo ideja i prije svega mnogo informiranja kod samih građana", smatra Šolaja.

P. Zvijerac

Izjava: (Dino Abazović, sociolog i viši asistent na Fakultetu političkih znanosti u Sarajevu)

IHDZ i HDZ 1990 i Savez nezavisnih socijaldemokrata i Srpska demokratska stranka i Stranka demokratske akcije i Stranka za Bosnu i Hercegovinu - sve te stranke ponašaju se u svojoj retorici kao kulturno-umjetnička društva. Njihove teme su zapravo teme kulturno-umjetničkog društva, a nikako političkih stranaka.

INTERVJU ZA društveni poduzetnik godine u sredini svijeta prema ocjeni Svjetskog ekonomskog foruma

Prestan pružati rukuj

Treba prestati pružati praznu ruku prema Zapadu očekujući da će se netko tamo smilovati i u nju ubaciti poneki novčić. U toj ruci pod hitno trebaju stajati profesionalno razrađeni, konkretni investicijski projekti kao i ponuda proizvoda

Razgovarao: Predrag Zvijerac
dogadjaji@dnevni-list.ba

Zoran Puljić magistrirao je na američkom Sveučilištu Duke na odsjeku za javnu politiku na temu uspostavljanja think-thank organizacija, njihovog razvoja te učinkovitog funkcioniranja u Bosni i Hercegovini. Vratio se u svoju zemlju i kao direktor Fondacije Mozaik duljine niz godina aktivan na projektima za socio-ekonomski boljnjak ruralnih zajednica u BiH. Trenutačno radi na uspostavljanju modela društveno odgovornog poduzetništva, a fondacija na čijem je čelu većeras će u sklopu "Izbora društveno odgovornog poduzeća godine DOBRO'10" u organizaciji Fondacije Mozaik, Agencije Mašta i Međunarodne finansijske korporacije (IFC) - članice grupacije Svjetske banke, uz podršku Švicarskog državnog tajništva za ekonomске poslove

(SECO) proglašiti i društveno najodgovornija poduzeća u BiH.

"S relativno malo novaca i upornim radom može se napraviti toliko puno dobrih stvari", reći će Puljić.

- Na Svjetskom ekonomskom forumu u Bruxellesu proglašeni ste "Društvenim poduzetnikom godine" u središnjoj i istočnoj Europi. Možete li nam u kratkim crtama kazati što čini jednog društveno odgovornoga poduzetnika?

- Da, titula društvenog poduzetnika u središnjoj i istočnoj Europi predstavlja jedno veliko priznanje za mene osobno, ali i za Bosnu i Hercegovinu. Posebno sam ponosan obzirom da je konkurenčija dolazila iz zemalja znatno razvijenih od naše, poput Mađarske, Češke ili Poljske. Postoji nekoliko različitih definicija društvenog poduzetnika. Neke ih definiraju kao osobe isklju-

civo iz profitnog ili neprofitnog sektora, dok neke druge podrazumijevaju sve sektore, uključujući i javni sektor.

U svakom slučaju, to su osobe koje vode financijski zdrave organizacije, održive, dok istodobno svojim djelovanjem značajno utječe na neka od socijalnih pitanja na lokalnoj ili međunarodnoj razini. Mozaik fondacija se posebno istaknula u ovom dijelu obzira da je pokrenula najveći i vjerojatno najzanimljiviji koncept društveno poduzetne organizacije na zapadnom Balkanu.

Naše aktivnosti, s jedne strane podrazumijevaju konkretnе projekte na lokalnoj razini, dok istodobno razvijamo dva društvena poduzeća koja će do kraja godine uposlitи dodatnih stotinu osoba. Naša su očekivanja kako optimistična i nadamo se u vrlo skoro vrijeme prenijeti taj koncept i u druge dijelove BiH.

- Cilj izbora društveno odgovornog poduzeća DOBRO'10 je motivirati poduzeća u BiH da se aktivnije uključe u filantropiju, brigu o okolišu, brigu o radnicima i društvenoj zajednici. Kakvo je vaše mišljenje o ovim konkretno navedenim pitanjima, posebno kada je riječ o mladim, školovanim osobama koje po prvi puta traže i rade neki posao?

- Prvenstveni cilj svakog poduzeća je ostvariti profit za svoje vlasnike. Međutim, društveno odgovorno poslovanje podrazumijeva fer poslovanje i profitabilnost koja će doprinijeti razvoju društvene zajednice. Da bi ostvarili profite, menadžeri najuspješnijih poduzeća moraju konstantno unaprjeđivati svoje poslovanje i gdje je to moguće, rezati troškove. Da bi ostala konkurentna, poduzeća su u stalnoj potrazi za novim, kvalificiranim radnicima. Mislim da je

Zoran Puljić

U središnjoj i istočnoj Europi kog foruma i Schwab Fondacije

imo praznu Zapadu

Treba razlikovati upošljavanje preko veze od upošljavanja uz preporuku. Mislim da je ovo prvo prečesto u javnim institucijama ili javnim poduzećima. Privatna poduzeća, s druge strane, sve rjeđe upošljavaju na netransparentan način

pogrešno stvarati kod mlađih dojam da, samo zbog toga što su mlađi, trebaju dobiti posao. Mlađi, pored svoje mladosti, moraju moći doprinijeti konkurentnosti poduzeća. Da bi to postigli, mlađi trebaju konstantno razvijati vještine i prilagodavati svoje stavove novim prilikama na globalnim tržištima. Sa sposobnim i obrazovanim kadrovima poduzeća imaju šansu ići naprijed, a samim tim i poslovati na društveno odgovoran način.

Neki će ovo pročitati i reći da znanje kod nas nije na cijeni. To je istina za ona poduzeća koja stagniraju. Sva ona koja ostvaruju stabilan rast itekako znaju cijeniti dobre i inovativne radnike. Tu je prilika za mlađe: početi skromno, a vremenom se dokazati lojalnim radom i inovativnošću.

U tom procesu trebaju biti spremni na učenje, dokazivanje, marljiv rad i napredovanje. Trenutačno u Fon-

daciji Mozaik imamo nekoliko mlađih, ali veoma obrazovanih i vrijednih volontera. Oni su preuzeli inicijativu i sebi osigurali priliku za stabilno radno mjesto.

• Prema nekim istraživanjima, više od 70 posto mlađih želi napustiti Bosnu i Hercegovinu. Oni koji završe studij u nekoj od zemalja Europe i svijeta teško se odluče vratiti u našu zemlju i ovdje tražiti posao. Uz to sve vlada i neka vrsta nezainteresiranosti mlađih za općenito društvenu, političku i ekonomsku situaciju. Kako danas motivirati mlađe u Bosni i Hercegovini?

- U ovakvoj situaciji teško je motivirati bilo koga, pa i mlađe. Država bi svakako trebala poraditi više na promoviranju novih stranih investicija, ali i stvaranju prepostavki za dolazak investitora. Pritom mislim

na jasan zakonski okvir, sigurnost, pojednostavljene procedure za registraciju poduzeća i samu administraciju, poreznu politiku i zdravo tržište. Mislim da bi ulazak svježeg kapitala i otvaranje novih mesta stvorio nadu kod svih da će se ovdje moći živjeti.

Utjecalo bi to na mnoge, a posebno na mlađe. Znači, prestati pružati praznu ruku prema Zapadu očekujući da će se netko tamо smilovati i u njу ubaciti poneki novčić. U toj ruci pod hitno trebaju stajati profesionalno razrađeni, konkretni investicijski projekti kao i konkurentna ponuda domaćih proizvoda.

• Često se govori kako se danas posao može dobiti ili preko poznanstva, rodbinskih veza i slično ili preko članstva u nekoj političkoj stranci ili da se mora platiti za određeni posao. Kako to komentirate i postoji li zainterna metoda kojom bi se zapo-

šljavanje moglo zaista voditi transparentno, da ne kažem suzbiti taj segment korupcije u BiH?

- Da, to je nažalost istina. Međutim, treba razlikovati upošljavanje preko veze od upošljavanja uz preporuku. Mislim da je ovo prvo prečesto u javnim institucijama ili javnim poduzećima. Možda bijedan od načina bio prepustiti posao upošljavanja profesionalnim kompanijama, onim koje su se dokazala u privatnom sektoru, poput posao.ba.

Privatna poduzeća, s druge strane, sve rjeđe upošljavaju na netransparentan način. Znaju da se posao treba uraditi i da svaki loš radnik predstavlja opterećenje za poslodavca.

Ovo je dobar trend koji će se nastaviti u budućnosti, pogotovo u manjim kompanijama s globalno konkurenčnim robama. Upravo tu je šansa za mlađe koju trebaju iskoristiti.

Stvoriti prepostavke za dolazak investitora

U ovakvoj situaciji teško je motivirati bilo koga, pa i mlađe. Država bi svakako trebala poraditi više na promoviranju novih stranih investicija, ali i stvaranju prepostavki za dolazak investitora. Pritom mislim na jasan zakonski okvir, sigurnost, pojednostavljene procedure za registraciju poduzeća i samu administraciju, poreznu politiku i zdravo tržište. Mislim da bi ulazak svježeg kapitala i otvaranje novih mesta stvorio nadu kod svih da će se ovdje moći živjeti. Utjecalo bi to na mnoge, a posebno na mlađe.

Mlađi trebaju konstantno razvijati vještine

Da bi ostala konkurentna, poduzeća su u stalnoj potrazi za novim, kvalificiranim radnicima. Mislim da je pogrešno stvarati kod mlađih dojam da, samo zbog toga što su mlađi, trebaju dobiti posao. Mlađi, pored svoje mladosti, moraju moći doprinijeti konkurentnosti poduzeća. Da bi to postigli, mlađi trebaju konstantno razvijati vještine i prilagodavati svoje stavove novim prilikama na globalnim tržištima. Sa sposobnim i obrazovanim kadrovima poduzeća imaju šansu ići naprijed, a samim tim i poslovati na društveno odgovoran način.